

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології**

**СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО ТЕАТРУ ТА КІНО У
ВИКЛИКАХ ВІЙНИ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу, 13-211М групи
Спеціальності 034 Культурологія
Освітньо-професійної (наукової) програми
Культурологія
Бокій Каріна Олександрівна

Керівник: докторка педагогічних наук,
професорка, Лимаренко Л. І.

Рецензент: директор Херсонського
обласного центру народної творчості,
Капелюшник В. В.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Історичний контекст розвитку театру в Україні.....	6
1.2. Вплив війни на театральне мистецтво.....	11
1.3. Нові тенденції в українському театрі.....	13
1.4. Визначні постановки та режисери в умовах війни.....	16
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ КІНО.....	21
2.1. Становлення сучасного українського кіно.....	21
2.2. Тема війни в українських фільмах.....	26
2.3. Внесок українських фільмів у мистецтво під час війни.....	29
РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГІЧНА СТОРОНА МИСТЕЦТВА. ВЗАЄМОДІЯ ТЕАТРУ ТА КІНО.....	33
3.1. Мистецтво та його роль в становленні душевної рівноваги.....	33
3.2. Мистецькі проекти під час війни.....	35
3.3. Адаптація театральних творів у кіно.....	37
3.4. Міжнародна діяльність театру та кіно як засіб формування національної ідентичності.....	39
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

ВСТУП

Тема театрального мистецтва під час війни набуває особливого значення, адже саме в умовах соціальних потрясінь воно стає важливим інструментом для підтримки морального духу, документування подій і збереження національної ідентичності. З огляду на сучасні реалії, дослідження впливу війни на театральну діяльність, адаптацію театру до нових викликів та його здатність об'єднувати суспільство є актуальним і доцільним. Багато дослідників, як-от Олександра Коваль та Олег Вергеліс, відзначають у своїх працях значення театральних постановок у часи воєнних конфліктів, наголошуючи на їхній ролі у підтримці національної стійкості.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю аналізу новітніх тенденцій у розвитку театрального мистецтва під впливом війни та вивченням його внеску у формування громадянської свідомості. Потреба в підтримці культурної інфраструктури, що особливо актуально в умовах війни, також зумовлює значущість даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Ця робота пов'язана з науковими дослідженнями, що спрямовані на аналіз культурного відродження в Україні під час війни та впливу нових форм театрального мистецтва на суспільство.

Мета роботи полягає в аналізі розвитку українського театру в умовах сучасних воєнних конфліктів та вивченні його впливу на громадянську свідомість та національну ідентичність.

Для досягнення цієї мети були поставлені такі **завдання**:

- дослідити історичний контекст і значення театру як засобу соціального відновлення під час війни;
- вивчити новітні тенденції в українському театральному мистецтві, зокрема «воєнний театр» і «театр переселенців»;
- визначити основні виклики, з якими зіштовхнувся український театр у воєнний час, та шляхи адаптації;

- дослідити роль театрального мистецтва у формуванні національної єдності та збереженні культурної спадщини.

Об'єктом дослідження є український театр як культурний феномен, що перебуває в умовах воєнних викликів.

Предметом дослідження є адаптація театрального мистецтва до умов війни, нові напрямки у виставах та їхній вплив на суспільство.

Для досягнення поставленої мети було використано такі **методи дослідження**:

- історичний метод для аналізу розвитку українського театру в контексті воєнних подій;
- порівняльний метод для виявлення нових тенденцій у театральному мистецтві;
- соціологічний метод для оцінки впливу театральних постановок на громадянську свідомість та національну ідентичність.

Наукова новизна цієї роботи полягає у всебічному аналізі адаптаційних механізмів українського театру в умовах воєнного конфлікту та його здатності відповідати суспільним потребам в екстремальних умовах. Уперше детально розглянуто феномен «воєнного театру» як самостійного напрямку, що охоплює постановки, створені з урахуванням воєнної тематики та специфічних викликів, пов'язаних з умовами війни. Досліджено також роль театру як засобу комунікації, який дозволяє безпосередньо впливати на емоційний і психологічний стан аудиторії, формуючи почуття єдності та національної гордості.

Додатково вивчено розвиток соціально-критичного та документального театру, що сприяє актуалізації нагальних суспільних проблем і створює платформи для діалогу між різними верствами населення. Вперше досліджено специфіку театру переселенців, який виник як новий піджанр, адаптований до специфічних потреб внутрішньо переміщених осіб, і який виконує не лише культурну, а й терапевтичну функцію.

Ця робота також привносить новий погляд на роль театрального мистецтва як засобу консолідації суспільства та збереження культурної

ідентичності через аналіз сучасних вистав, що стали символами спротиву та національної стійкості.

Результати дослідження дозволяють зрозуміти, яким чином театр може виступати інструментом соціальної підтримки та ідентифікації для українського суспільства, що перебуває під постійним тиском зовнішніх загроз. Отримані висновки також роблять внесок у вивчення впливу театру на формування суспільних наративів і дозволяють виділити унікальні механізми культурного спротиву, які можуть бути застосовані як приклад для інших країн, що переживають подібні кризові ситуації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи обговорена на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» (26 квітня 2024 р.). А також, окремі результати дослідження висвітлено у статті «Сучасне українське мистецтво театру та кіно у викликах війни» (Електронний альманах «Магістерські студії», випуск XXIV, збірник наукових статей).

Структура наукового дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВНИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Історичний контекст розвитку театру в Україні

Український театр має багату і складну історію, яка відображає зміни в політичному, соціальному та культурному житті країни. Почавшись з народних традицій, він поступово розвинувся в самостійний вид мистецтва з великими досягненнями. Цей розвиток відбувався в контексті таких історичних подій, як колонізація, революції, війни та здобуття незалежності України. Театр залишився важливим засобом вираження національної ідентичності та духовності народу.

Коріння українського театру сягає часів Київської Русі, коли народні обряди та ритуали, що супроводжувалися піснями і танцями, лягли в основу театральних вистав. Особливо популярними були календарно-обрядові вистави, пов'язані з сільськими ритуалами та святами [5, с. 17].

У XVII-XVIII століттях важливу роль у розвитку театру відіграв вертеп - ляльковий театр, який відтворював сцени з біблійних історій та народного життя. Вертепні вистави були невід'ємною частиною різдвяних святкувань і першим кроком до професійного театру. Наприклад, персонажі вертепів, такі як запорожці, відображали етнічні риси та характери.

Наприкінці 18-го та на початку 19-го століть були створені перші професійні театральні трупи. Наприклад, театр у Львові (1775) та театральна трупа Івана Котляревського в Полтаві (1812). Цей період характеризується впливом європейського класицизму та романтизму, що сприяло формуванню національного театру.

XIX століття стало періодом становлення українського професійного театру. Важливу роль у його розвитку відіграв Іван Котляревський, автор п'єси «Наталка Полтавка» (1819), яка стала першим зразком нової української

драматургії. Тарас Шевченко також зробив важливий внесок у розвиток театру своїми драматичними творами, такими як «Назар Стодоля» [15, с. 14].

Друга половина дев'ятнадцятого століття ознаменувалася театром таких корифеїв, як Марко Кропивницький, Михайло Старицький та Іван Карпенко-Карий. Вони заснували театральні трупи, які ставили не лише українські, а й європейські п'єси. Їхня творчість сприяла інтеграції українського театру у світовий культурний контекст.

XIX століття стало переломним періодом для розвитку українського професійного театру. Зміни в суспільстві, розвиток національної свідомості та активізація культурного життя сприяли появі нових театральних труп і драматургів.

Іван Котляревський вважається батьком нової української літератури. Його п'єса «Наталка Полтавка» (1819) стала першим драматичним твором, написаним новою українською літературною мовою. П'єса має велике значення не лише як літературний твір, але й як важливий крок у становленні національного театру.

У «Наталці Полтавці» Котляревський використав народні мотиви, пісні та традиції, що зробило п'єсу інтимною та зрозумілою для широкої аудиторії. Вона стала надзвичайно популярною і досі є в репертуарі українських театрів.

Тарас Шевченко відомий не лише як поет і художник, а й як драматург. Його драматичні твори, зокрема п'єса «Назар Стодоля», відіграли важливу роль у розвитку українського театру. Шевченко використовував театр як засіб вираження своєї національної ідеї та боротьби за свободу.

«Назар Стодоля» - історична драма, що відображає козацькі традиції та боротьбу за незалежність України. П'єса стала символом національного відродження та стимулювала інтерес до української історії та культури [15, с. 25].

У другій половині XIX століття активно діяв козацький театр. Цим терміном називають видатних українських театральних діячів, які зробили

значний внесок у розвиток національного театру. Основними діячами були Марко Кропивницький, Михайло Старицький та Іван Карпенко-Карий.

Марко Кропивницький заснував першу професійну театральну трупу в Україні у 1882 році. Він був талановитим режисером, актором і драматургом. Його п'єси «Дай волю духу, заведе в неволю» та «Ревізор» стали класикою українського театру.

Михайло Старицький також відіграв важливу роль у розвитку українського театру. Він створив кілька п'єс, таких як «За двома зайцями» та «Ніч на Івана Купала». Старицький популяризував український театр і намагався створити умови для його розвитку [7, с. 19].

Іван Карпенко-Карий, справжнє ім'я якого Іван Тобілевич, був не лише драматургом, а й талановитим актором і режисером. Його п'єси «Мартин Боруля» та «Сава Чалий» стали класикою українського театру. Твори Карпенка-Карого відображали соціальні проблеми, зокрема соціальну несправедливість і боротьбу простих людей за свої права [14, с. 20].

Поряд з професійними театральними колективами у другій половині 19 століття значного розвитку набули аматорські театральні гуртки. Вони діяли в багатьох українських містах і селах і відігравали важливу роль. Ці театри не лише популяризували театральне мистецтво серед широких верств населення, а й готували нове покоління акторів та режисерів. Наприклад, аматорські театри в Харкові та Києві стали справжніми центрами культурного життя.

На початку 20-го століття український театр продовжував розвиватися паралельно з важливими змінами в суспільно-політичному житті. Революційні події 1917 року та встановлення радянської влади мали значний вплив на театральний процес, що знайшло відображення у нових тенденціях та формах сценічного мистецтва.

У 1920-х роках активно розвивається авангардний театр. Це була епоха експериментів з новими формами та методами вираження. Однією з

найвидатніших особистостей цього періоду був Лесь Курбас, який заснував театр «Березіль» у 1922 році [15, с. 36].

Лесь Курбас заснував театр «Березіль» у Києві в 1922 році, який став символом новаторства та авангарду в українському театрі. Це був один з найбільших театрів свого часу, який став центром театральних експериментів і нових методів режисури та акторської майстерності. Курбас відомий своїми новаторськими режисерськими методами, активно використовуючи символізм, конструктивізм та експресіонізм. Його роботи, такі як «Гайдамаки» Тараса Шевченка, «Махна Граса» Миколи Куліша та «Народний Малахій», стали важливими подіями в житті театру. Театр «Березіль» став осередком експериментального театру, активно впроваджуючи нові методи акторської гри, сценографії та драматургії. Лесь Курбас, відомий режисер і драматург, прагнув створити театр, який відображав би сучасність і був відкритий для нових ідей та методів. Назва «Березіль» символізує відродження та пробудження і відповідає духу театру. Курбас вважає, що театр має бути не лише розвагою, а й потужним інструментом впливу на суспільство [10, с. 47].

Одними з найвидатніших постановок театру «Березіль» є «Народний Малахій» та «Маклейн Гракх» Миколи Куліша. Ці п'єси вирізнялися складною сценографією, новаторськими акторськими техніками та глибоким психологічним аналізом. Березіль став місцем, де активно впроваджувалися новаторські на той час ідеї конструктивізму та символізму. Важливою особливістю «Березіля» була його відкритість до міжнародного досвіду. Курбас активно співпрацював з іноземними митцями, зокрема з Володимиром Маяковським та Ервіном Піскатором, що сприяло обміну ідеями та методами.

Однак у 1930-х роках радянський уряд посилив ідеологічний контроль над театральним світом, що призвело до репресій проти багатьох митців. Курбаса заарештували у 1933 році, він помер у таборі ГУЛАГу в 1937 році. «Березіль» підпорядкували новим правилам, і багато новаторських ідей було заборонено. Однак спадщина Березіля продовжує впливати на український та

світовий театр. Його ідеї та методи продовжують надихати нові покоління театральних митців, а Лесь Курбас залишається символом творчої свободи та інновацій у театрі [8, с. 37].

Важливим явищем того часу стало заснування у 1920 році в Києві театру імені Івана Франка, який став одним з провідних театральних закладів України. Театр поставив багато класичних і сучасних творів і зробив свій внесок у збагачення театральної та драматичної культури країни.

Однак наприкінці 1920-х років почалися репресії проти української інтелігенції, від яких постраждали і театральні митці. 1930-ті роки - переслідування і репресії проти багатьох митців, зокрема Леся Курбаса, - суттєво обмежили творчу свободу і розвиток театру. Театр контролювався ідеологією, і багато вистав відображали офіційну ідеологію.

Друга світова війна також мала значний вплив на театр. Під час війни постраждали актори та режисери, театри були зруйновані, але в повоєнні роки відбулося відродження та позитивний розвиток театру. У 1960-х і 1970-х роках український театр знову процвітав. На сцені з'явилися нові режисери та драматурги, з'явилися нові форми та жанри. Такі режисери, як Сергій Данченко та Анатолій Ефрос, відіграли важливу роль у цей період, експериментуючи з театральними формами та впроваджуючи нові методи акторської гри та постановки. Наприклад, «Маруся Чурай» та «Енеїда» були новаторськими в інтерпретації класичних творів [10, с. 21].

У 1980-1990-х роках театр став більш відкритим до експериментів та нових ідей. Продовжували з'являтися незалежні театральні компанії, які пропонували альтернативний підхід до театру. Цей період також відзначився активною співпрацею з іноземними митцями, що сприяло обміну досвідом та інтеграції українського театру у світовий культурний контекст.

Сучасний український театр продовжує розвиватися, відображаючи проблеми та виклики сучасного світу. З'являються нові театральні колективи, а вистави відбуваються в найрізноманітніших формах і стилях, від традиційних

до експериментальних постановок. театральні фестивалі, такі як ГОГОЛЬFEST, допомагають просувати український театр на міжнародній арені. Наприклад, ГОГОЛЬFEST став платформою для експериментального театру та сучасних вистав, що дозволяє молодим акторам та режисерам презентувати свої інноваційні ідеї.

Театр також активно використовує новітні технології для включення мультимедійних елементів у свої вистави та експериментує з різними формами інтерактивного театру. Наприклад, все більшої популярності набувають вистави з використанням відео-арту та цифрових технологій, які створюють нові можливості для творчого самовираження [9, с. 10].

Історичний контекст розвитку театру в Україні відображає складні політичні, соціальні та культурні процеси в країні. Від традиційного народного театру до сучасного експериментального, український театр завжди був важливою частиною національної культури, відображаючи дух часу та прагнення людей до самовираження. Сьогодні український театр продовжує розвиватися, збагачуючи світову культурну спадщину своїми унікальними досягненнями. Український театр залишається динамічним і яскравим видом мистецтва, який продовжує розвиватися, відображаючи багатство і різноманітність українських культурних традицій.

1.2. Вплив війни на театр

В історії українського народу війна неодноразово втручалася в його мирне культурне життя.

Перша світова війна не була сприятливим періодом для українського театру, але, незважаючи на це, він продовжував розвиватися. У цей період в Україні діяли театральні трупи М. Садовського та Д. Гайдамака. Театр - це терапія для суспільства, ми не можемо зрозуміти себе в повній мірі, якщо занадто обмежуємо себе і замикаємося в собі. Наше шалене життя не дозволяє

людям озирнутися назад і зрозуміти, де вони знаходяться і що з ними сталося. Здебільшого розчарування і занепокоєння наповнюють повсякденне життя кожного. Однак 24 лютого в життя українського народу вторглася жорстока війна. У цей буремний воєнний час творча атмосфера в мистецтві, особливо в театрі, була надзвичайно напруженою, люди шукали себе. Війна руйнувала все, в тому числі й культуру. В історії українського народу війна неодноразово втручалася в його мирне культурне життя. Перша світова війна не була сприятливим періодом для українського театру, але навіть попри це він продовжував розвиватися. У цей період в українському театрі були добре відомі театри Д. Гайдамака та М. Садовського [17, с. 36].

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну, яке розпочалося в лютому 2022 року, мало глибокий і трагічний вплив на всі аспекти життя в країні, включно з культурним сектором і театром. Театральні організації зіткнулися з багатьма викликами, але також продемонстрували дивовижну стійкість і креативність, щоб продовжувати працювати в нових умовах.

На початку конфлікту багато театрів були змушені закритися через загрозу життю акторів і глядачів. Деякі театри, особливо в районах інтенсивних бойових дій, були пошкоджені або зруйновані. Театральні організації були змушені евакуюватися у пошуках безпечних місць для життя і роботи. Цей процес був важким і болісним, але він також послужив каталізатором нових форм солідарності та взаємодопомоги [8, с. 30].

Багато працівників театру брали участь у волонтерських акціях допомоги військовим і біженцям. Театр став гуманітарним центром, надаючи притулок внутрішньо переміщеним особам та організовуючи заходи зі збору коштів для задоволення потреб військових і цивільного населення. Театр також організовував благодійні вистави та концерти, кошти від яких йшли на підтримку постраждалих від катастрофи.

Крім того, театр почав експериментувати з інтерактивними форматами вистав, в яких глядачі можуть брати активну участь у виставі, що допомагає

подолати емоційну дистанцію і створити більш особистий зв'язок з мистецтвом. Наприклад, Київський академічний театр драми і комедії, розташований на лівому березі Дніпра, запустив серію вистав, які транслюються в Інтернеті, з інтерактивними дискусіями з акторами після кожної вистави [25, с. 374].

Український театр отримує потужну підтримку від міжнародної спільноти. Театри та культурні інституції багатьох інших країн демонструють солідарність з українськими колегами, організовуючи благодійні вистави, концерти та заходи на підтримку України. Це допомагає не лише надати моральну підтримку, а й залучити матеріальні ресурси для відродження та підтримки театральних колективів.

Незважаючи на труднощі та виклики, український театр продовжує існувати та розвиватися. Театральні митці демонструють неймовірну мужність та відданість, використовуючи мистецтво як засіб опору та надії. Вони вірять, що театр залишається важливим простором для розуміння та переосмислення дійсності, сприяє духовному зціленню та об'єднує людей.

Театр - це своєрідна терапія для суспільства, яке не може зрозуміти себе в повній мірі, якщо ми надмірно обмежуємо себе і самообмежуємося. Наше шалене життя не дозволяє людям озирнутися назад і зрозуміти, де вони знаходяться і що відбувається. Здебільшого розчарування і тривога наповнюють повсякденне життя кожного. Однак 24 лютого в життя українського народу вторглася невблаганна війна. Для мистецької спільноти, а особливо для театру, буремний період війни був наповнений надзвичайною творчою інтенсивністю та пошуком себе. Війна руйнує все, в тому числі й культуру. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну кардинально змінило театральне життя країни, але водночас стало каталізатором нових форм творчості та співпраці. Український театр продовжуватиме виживати, боротися і надихати [10, с. 37].

1.3. Нові тенденції в українському театрі

У часи стрімких соціальних потрясінь і змін театр завжди був індикатором того, як суспільство сприймає інновації та дії влади. Це закономірно, адже театр є соціальним інститутом, тісно пов'язаним з іншими елементами суспільної організації - матеріальною та духовною культурою, соціальними групами, політичними підсистемами тощо. Зміни, які зараз відбуваються в Україні, створили унікальну ситуацію театрального ренесансу, коли театр набуває нових форм, збагачується унікальними темами та створює нових персонажів.

Дослідницький інтерес до цього процесу є цілком виправданим як з точки зору оцінки самого процесу розвитку театру, так і з точки зору соціологічного аналізу взаємодії театру і суспільства. Головним досягненням сучасного етапу розвитку українського театру останніх років є зміна співвідношення державних і недержавних чинників у театральному мистецтві. Академічні театри, що фінансуються державою, розвиваються повільно, тоді як театральні осередки, спонтанно створені громадянським суспільством, виникають і швидко розвиваються без державної підтримки. Вони дуже різняться за формою і змістом, що створює складність і різноманітність у житті театральних інституцій загалом [30, с. 11].

В українському сучасному театрі також з'являються нові тенденції. Ці тенденції ще належить дослідити та систематизувати. Однак слід зазначити, що в сучасному мистецтвознавстві існує дуже мало фундаментальних досліджень з цієї проблематики. Серед них можна виокремити ґрунтовну працю Н. Корнієнко «Український театр напередодні третього тисячоліття. Пошуки». На думку авторки, «об'єкт театрознавчих досліджень нині зазнає суттєвих змін, оскільки має відповідати сучасному рівню стосунків з театром і художньою культурою» [6, с. 20].

Переміщений театр, Театр фронту, Форум-театр - це далеко не повний перелік нових форм театрального мистецтва, народжених конфліктом на Сході України. У випадку з «Переселенським театром» акторами були студенти та військовослужбовці. Вперше деякі з акторів спілкуються між собою,

розповідають про своє життя та висловлюють свої ідеї. В результаті у виставах з'являється політичний вимір.

Форум-театр - це метод роботи, який взаємодіє з усіма верствами суспільства і спрямований на вирішення соціальних проблем. Його суть полягає у спільному з глядачами пошуку шляхів вирішення проблем або виходу зі складних ситуацій в рамках запропонованої теми вистави. Засновником форум-театру є А. Боал, який створив перший вуличний театр для пригноблених. Цей замучений в'язень знав дві речі: що пригноблені страждають від соціального, економічного та психологічного насильства і що головний спосіб допомогти їм - змінити свою поведінку та ставлення до їхніх проблем [8, с. 24]. Форум-театр є ефективним способом взаємодії між людьми. Через такий неформальний обмін думками можна подолати різні стереотипи щодо корінних народів. Така взаємодія допомагає розкрити потенціал людини по-новому, спонукає інших говорити про існуючі проблеми та спільно працювати над їх вирішенням.

Зворушливі виступи учасників не залишили нікого байдужим. Глядачі із захопленням переглянули виставу та запросили акторів виступити на Всеукраїнському форумі «Внутрішньо переміщені особи та право вибору в Україні», який відбувся наступного дня. Це було чи не вперше, коли український театр почав говорити про важливі речі, говорити важливі речі вголос, говорити те, що ми насправді думаємо. У певному сенсі перший акт вистави - це комедія, а другий - трагедія. Спочатку вона була поставлена на малій сцені, а потім перенесена на велику. На великій сцені вона набуває нової сили і все звучить по-іншому. І глядачі реагували: сміялися, коли треба було сміятися, мовчали, коли треба було мовчати, плакали, коли треба було плакати. Коли глядач реагує правильно, це дуже важливо для театру [7, с. 36].

В українському театрі розмови про смерть завжди були величезним табу. Тому що смерть - це страшно і жахливо, і, звичайно, вона не трапляється з нами. Це була позиція радянського атеїзму. Ніщо не є вищим за смерть, тому смерть - це найстрашніше, і про неї не можна говорити. Чого не вистачає на

сцені, так це чесного діалогу між людиною, яка помирає, і тим, як інші можуть їй допомогти.

Тому обстановка сучасного театру бурхлива і динамічна. - перетворення сучасного театру із закритих клубів у відкритий театральний простір; - альтернативний розвиток проектної діяльності, щоб добре конкурувати з академічними театрами; Театр - отримати інструменти та засоби масової інформації для створення діалогу в суспільстві, особливо коли важливо слухати історії людей, які бачать наше життя іншими очима. У цьому сенсі нова форма сучасного театру виконує інтерактивну та інтегративну функцію для людей з різними соціальними орієнтаціями; велика група самодіяльних артистів, які раніше не були інтелектуально або соціально в театрі. - поява нових форм театального існування, таких як «театр іммігрантів», «екологічний театр», «фронтна сцена», «театральна вечірка» або створення прецедентів, коли театр не створюється професіоналами; Подальша інтеграція в соціальний простір театру і соціалізація театального життя; - міжкультурний характер багатьох сучасних перетворень нового українського театру; коли театральна творчість стає інструментом психотерапії для учасників театру та громадськості - зокрема, набуття нових соціальних функцій соціально-психологічного характеру в театрі. Перспективи подальшого вивчення в цьому напрямку можуть включати більш детальне вивчення окремих функцій в театральних установах і виражену соціальну спрямованість, а також соціологічний аналіз структури і мотивації участі театальної аудиторії. творчий процес.

1.4. Визначні постановки та режисери в умовах війни

Вторгнення серйозно вплинуло на зміст і тематику театральних вистав. Багато театральних колективів почали використовувати тему війни у своїх виставах, відображаючи трагедію, страждання та героїзм українського народу. Це не лише документувало поточні події, а й стало своєрідною терапією як для глядачів, так і для акторів.

Наприклад, київський театр «Золоті ворота» широко використовував документальні свідчення та реальні історії у своїх виставах. Серед вистав, прем'єри яких відбулися в Києві після 24 лютого, - «Обличчя війни», документальна вистава артистів маріупольського театру «Зачаття»; «Реконструкція», вистава мистецької групи «Тінь» про спустошені Маріуполь і Харків (спустошені фізично, але не ментально); «Я, війна і пластикові гранати», про нову фазу війни між Росією і Україною, яка розпочалася 24 лютого. «Україна палає» - події відбуваються під час Другої світової війни, але досвід є актуальним і сьогодні (Театр ім. Лесі Українки, Київ); «Двоє» - вистава про стосунки двох людей, прем'єра якої відбулася у 2021 році. Після прем'єри 24 лютого 2022 року сюжет був частково перероблений і доповнений сценами, що відображають вплив війни на повсякденне життя людей [4, с. 45].

Повномасштабне вторгнення суттєво вплинуло на життя миколаївського театру. З назви Миколаївського російського драматичного театру зникло слово «російський», і сьогодні він відомий як Миколаївський драматичний художній театр. Спочатку театр припинив свою творчу діяльність, як і інші театри нашої країни, але згодом вона була відновлена, але не в традиційному великому залі для глядачів, а в невеликому приміщенні під глядацькою залогою, яке слугувало укриттям. Першою виставою нового сезону стала абсурдистська п'єса про «людські бажання». За словами керівництва Миколаївського театру, актори тепер є лікарями людської душі [7, с. 38].

Одеська театральна спільнота також рішуче відреагувала на початок тотальної війни. Спочатку Одеський оперний театр призупинив свою діяльність, але 12 березня 2022 року театр організував мистецьку акцію «Вільне небо», спрямовану на підтримку Всеукраїнського руху за недопущення розсіювання ворожих сил у небі над Україною. Захід відбувся під керівництвом диригента театру Ігоря Чернецького і включав виступи симфонічного оркестру та хору Одеської опери, в репертуарі яких прозвучали гімн України, хор з опери Верді «Набукко», українська духовна Молитва за Україну та твір Дмитра Крижановського «Рече та стогне Дніпр широкий». Мистецький захід

завершився брифінгом Надії Бабич, генерального директора та художнього керівника театру, та артистів Одеської опери. Крім того, Одеська опера та Зелений театр взяли участь у низці політичних, соціокультурних та мистецьких заходів і проєктів, які відображають активність одеської театральної спільноти та її дії задля перемоги України [34, с. 40].

Війна змусила театральні колективи шукати нові форми самовираження та комунікації зі своєю аудиторією. Поява нових онлайн-платформ для перформансів дозволила театру продовжувати роботу навіть тоді, коли сцена була недоступна. Це допомогло підтримувати зв'язок з аудиторією та залучати нових глядачів, особливо з діаспори та міжнародної спільноти.

Трансформація українського театального мистецтва під час тоталітарної війни стала предметом статей сучасних театральних критиків та культурних журналістів, зокрема Олега Вергеля, редактора відділу медіа та культури газети «Дзеркало тижня».

Так, Наталія Ворожбит є головним драматургом нового театру «Воєнний сезон» у 2022 році. Того року драматургиня разом із колективом Академічного театру драми і комедії Лівого берега Дніпра в Києві отримала Державну Шевченківську премію за виставу «Погана дорога» (авторка Ворожбит, режисерка Тамара Трунова). Вистава також гастролювала в Європі. Крім того, під керівництвом Максима Холенка були поставлені ще дві п'єси Наталії - «Сашко, винеси сміття!» та «Сарай» також були переосмислені. Таким чином, українська театральна спільнота очікує на подальший розвиток драматургії Наталії Ворожбит [15, с. 24].

Значення Театру драматургів як провідного майданчика для розвитку української драматургії з великим потенціалом важко переоцінити. Серед засновників театру - Наталя Ворожбит, Павло Ар'є, Андрій Бондаренко, Лена Лягушонкова та багато інших представників сучасної української театральної сцени.

Важливу роль відіграла постановка Івана Уривського п'єси Камю «Калігула» в Національному театрі імені Івана Франка. В результаті виникають

паралелі між явищем тиранії у Стародавньому Римі та сьогоднішнім, що допомагає глядачам краще зрозуміти мотиви та причини дій тиранічних правителів, їхню природу та абсурдність. Явища «циклічного зла» та «замовчування народу», яскраво зображені у виставі, є зрозумілою та актуальною алегорією для ворогів нашого часу [38, с. 20].

«Незламний Херсон» - вистава, присвячена українському місту Херсон, яке з першого дня повномасштабного російського вторгнення перебуває під російською окупацією. З 1999 року в Херсоні проходить щорічний театральний фестиваль «Таврійська Мельпомена», який об'єднує театри з різних країн та міст України. Однак у 2022 році театральний фестиваль проходив у зовсім іншому форматі через військові дії Російської Федерації. Фестиваль проходив у Львові з 10 по 19 червня.

У фестивалі також взяли участь театральні колеги з Франції та Португалії, які паралельно з українським фестивалем показали онлайн французький фестиваль In Extremis - мистецтво як форма гостинності, в рамках якого учасники з міста Брага представили португаломовну виставу No Dialogue but Gestures. Цьогорічний фестиваль проходив під гаслом «Таврійська Мельпомена - голос Херсонщини» [24, с. 35].

Таким чином українська мистецька спільнота доводить, що хоча ворог і атакує територіальні кордони України, він не може зруйнувати наш ідеологічний та соціокультурний фронт. Таким чином ми висловлюємо підтримку нашим колегам з Херсонського обласного театру та мешканцям окупованого Росією Херсона.

Від вторгнення Російської Федерації постраждали не лише театри Луганської та Донецької областей, а й театри Харкова. Ми хотіли б звернути особливу увагу на історію Артема Вусика, режисера незалежного театру в Харкові.

З початком тотальної війни Артем та його наречена і колега по театру Ніна Кшина були змушені покинути рідне місто Харків, а разом з ним припинили роботу театри «Прекрасні квіти» та «Нафта». Однак, переїхавши до

Львова, Артем незабаром став засновником і керівником нового театру «Варта», який був заснований під час війни, щоб ставити виключно п'єси про реалії війни. За рік повномасштабної війни театр випустив сім п'єс, усі про війну [10, с. 35].

Спочатку театр працював у невеликому приміщенні львівського арт-простору «Дикий Дім» на вулиці Староєврейській. Згодом вдалося орендувати більше приміщення, яке стало частиною Сценографічної галереї Львівського українського академічного драматичного театру ім. Марії Заньковецької. «Варту» можна вважати самостійним і надзвичайно важливим явищем в історії українського театру, адже це театр про умови війни, про тему війни. Війна є темою вистав театру, навколо неї обертаються всі художні рефлексії [4, с. 14].

Отже, у сучасній світовій кіноіндустрії важко переоцінити роль і вплив кіно збереження культурної спадщини та створення привабливого образу України та її громадяни. Фільм не просто вважається окремою роботою мистецтво, а також як відображення та тлумачення культурних цінностей, традиції та історія, які в цілому формують імідж держави. Кіно не працює тільки як важливий фактор збереження, але і як потужний інструмент для її розвитку і відтворення в сучасному світі. У цьому розділі проаналізовано розвиток українського кіно її початок до сьогодення. Вплив історичних подій і соціокультурний контекст формування кінопростору України.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ КІНО

2.1. Становлення сучасного українського кіно

Однією з головних характеристик кіно є єдність просторово-часового відображення дійсності в усій множинності відносин і зв'язків у процесі її руху. Кіно як вид мистецтва відрізняється від інших видів мистецтва своєю комплексністю. Воно поєднує в собі естетичні якості літератури, театру, образотворчого мистецтва, фотографії та музики, а також досягнення оптики, механіки, хімії та фізіології. Популярність кіно пояснюється унікальним поєднанням методів і різноманітних засобів вираження.

Народившись на рубежі двадцятого століття під впливом потреби суспільства в розумінні своєї історії, кіно жило і працювало в руслі культури двадцятого століття, і, як наслідок, його стилі і тенденції відповідають стилям і тенденціям основних стилів мистецтва двадцятого століття.

Він вибирав з величезного світу людства те, що згодом вважатиметься типологічними універсальними відкриттями, а його теми ставали сучасними алегоріями. У 1960-1970-х роках українське кіно досягло нових мистецьких висот. На екрани вийшли фільми «Камінний хрест» і «Захар Беркут» Л. Осики, «Сон» В. Денисенка, «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Ілленка, режисерський дебют І. Миколаюка «Вавилон ХХ», «Тіні забутих предків» С. Параджанова. Фільм «Тіні забутих предків» С. Параджанова мав великий успіх як на батьківщині, так і за кордоном [10, с. 24].

Кіно С. Параджанова - видатне мистецьке явище з потужним культурним потенціалом: власний талант режисера, сформований під впливом вірменської, грузинської та української культур, зміцнюється і збагачується в творчій майстерні О. Довженка. Літературна основа - однойменна повість М. Коцюбинського, яка поетично і виразно передає дух, красу і неповторність української карпатської культури; буковинський акторський геній І. Миколаюка; мальовничий Космач, де проходили зйомки; архітектура і оздоблення церкви

села, де знаходиться легендарна садиба О. Довбуша; поради професіоналів. О. Довбуша; професійні поради майбутнього Патріарха Володимирського отця В. Романюка, який створив у своїй хаті краєзнавчий музей, експонуючи багату колекцію кошиків, вишивок та різьби по дереву; колоритні національні костюми гуцулів та їх ширу і натуралістичну гру у масовці [8, с. 35].

У 1970-1980 роках телебачення демонструвало широкий спектр суспільних інтересів, враховуючи ідеологічні вимоги часу. Водночас належне значення надавалося морально-етичному та естетичному вихованню. Аналіз сучасного телебачення показує, що цінності змінилися. Наприклад, рекламні формати мають яскраво виражену споживацьку спрямованість, а програми новин розкручують популярні теми, такі як політичні скандали та різноманітні катастрофи. Постійна присутність розважальних програм свідчить про те, що розвага стає головною функцією телебачення. Але всі ці тенденції характеризують сьогоденну соціальну реальність.

Сьогоднішнє кіно виховує «сучасну людину», яка повинна орієнтуватися у світі, що швидко змінюється, і вміти створювати власні життєві сценарії. Історично склалося так, що фільми поділяються на такі типи:

- Художні (ігрові) фільми, які використовують виконавське мистецтво для реалізації ідеї кінематографічної драми або адаптації поетичного чи прозового твору;

- Документальні фільми, які є особливою формою журналістської уяви;

- Мультиплікаційні або анімаційні фільми, в яких оживають графічні та лялькові персонажі;

- Науково-фантастичні фільми, які використовують ці три типи фільмів для популяризації знань [17, с. 37].

Жанри кіномистецтва різноманітні, але сучасне кіно характеризується взаємопроникненням цих жанрів, переважно за допомогою інноваційних засобів. Варто зазначити, що розвиток аудіовізуальних технологій сприяв появі глобальної масової комунікації, яка поступово стала потужним чинником

впливу на культурну та естетичну сфери людського життя. Сучасна людина формується під впливом цих технологій.

З дореволюційним українським кінематографом було пов'язано багато популярних акторів. Віра Холодна, народжена в Полтаві, яка зняла багато фільмів в Одесі, була королевою екрану в той час. У 1912-1913 роках були засновані «Фабрика-фільм» М. Мленца, «Кінофільм» Е. Порембської, «Полонія» Е. Лорембської та кіностудія «Леополія» А. і Л. Крогульських у Львові, які почали експериментувати з традиційним кіновиробництвом. У 1919 році в Радянській Україні розпочався масштабний процес деіндустріалізації кіно, у 1922 році було створено Всеукраїнське фотокіноуправління, відновлено Одеську та Ялтинську кінофабрики, а в 1928 році почала працювати Київська кіностудія (майбутня кіностудія ім. О. Довженка в Києві), на той час найбільша і найсучасніша в світі. У 1928 році почала працювати Київська кіностудія (майбутня кіностудія ім. О. Довженка в Києві), найбільша і найсучасніша на той час у світі.

У цей же час у художніх фільмах робилися спроби поєднати революційну тематику з традиційними для попереднього періоду жанрами мелодрами та пригодницькими фільмами («Україна» П. Чардиніна, «Дипкуртка» О. Довженка, «Ягідки кохання»). У цей період в Україні також вийшли фільми, екранізовані класичні твори вітчизняної літератури, такі як «Тарасова колиска», «Микола Джеря», «Борислав сміється» [40, с. 415].

Багато фільмів московських режисерів знімали в Одесі. У 1925 році на екрани вітчизняного кінотеатру вийшов фільм Сергія Ейзенштейна «Броненосець Потьомкін», який увійшов до десятки найкращих світових фільмів і став іконою Одеси. Наприкінці 1920-х років, після першого фільму режисера Леся Кульбаса, фільм вийшов і в Україні. Наприкінці 1920-х років в українському кінематографі починає утверджуватися новий модерністський напрям, режисер Лесь Кульбас співпрацює зі сценаристами Мікою Йогансеном та Юрієм Яновським.

Відомий скульптор Іван Кавалерідзе («Злива», «Перекоп»), також оригінальний режисер і сценарист, своїми роботами проклав новий шлях у

кінематографі. Фільми Довженка «Звенигора» (1928), «Арсенал» (1929) і «Земля» (1930) відіграли особливу роль у розвитку українського кіно. Його творчість піднесла українське кіно на світовий рівень, і в 1958 році на Всесвітній виставці в Брюсселі, Бельгія, Бельгійський кіноархів опитав 117 провідних кінокритиків і кінознавців з 26 країн, в результаті чого «Земля» була визнана одним з 12 найкращих фільмів усіх часів і народів [4, с. 44].

Стиль Довженка започаткував рух, відомий як «українське поетичне кіно». У Львові Соня Куреківна видавала журнал «Кіно» (1930-1936) та заснувала кіностудію «Соня», де зняла такі фільми, як «День молоді», «У Львові з кіноапаратом», «Зелені свята» та «Гуцульщина», які були продані французькою компанією «Гомон» та німецькою компанією «Фебусфільм» на замовлення «Гомон» (Франція), «Фебусфільм» (Німеччина) та Василя Авраменка (США). Студія також розповсюджувала фільми, вироблені в УСРР, а в листопаді 1930 року ВУФКУ було реорганізовано в «Українафільм» під егідою «Союзкіно» [18, с. 37].

У 1930 році в Україні з'явився перший звуковий фільм – документальна стрічка Дзиги Вертова «Донбаська симфонія», а у 1931 році глядачі почули голоси акторів у художньому фільмі О. Соловйова «Лінія фронту». У кінці 1930-х років в умовах тотального радянського терору популярність здобула національно-історична тематика: «Щорс» Олександра Довженка (1939) і «Богдан Хмельницький» Ігоря Савченка (1941) об'єднали талант режисерів та акторів. Під час Другої світової війни українське кіно частково перемістили на Схід, щоб відповідати ідеологічним вимогам війни. У цей період вийшли справжні шедеври: «Райдуга» Марка Донського (сценарій Ванди Василевської) зобразила трагедію українського села, окупованого нацистами. Сталін спочатку схвалив п'єсу Довженка «Україна палає», але потім вона була різко розкритикована, а автора засуджено, бо в творі не було згадки про вирішальну роль Сталіна у перемозі [23, с. 41]. За наказом «Вождя» кіно воєнного часу поширювало ідею швидкої перемоги над фашизмом.

Українське кіно 1945-53 років, зняте у стилі «соціалістичного реалізму», відзначалося високим рівнем акторської майстерності (Михайло Романов, Дмитро Мілютенко, Сергій Бондарчук) і професійною операторською роботою («Подвиг розвідників», 1951) [5, с. 85]. Відлига другої половини 1950-х та 1960-х років сприяла зростанню кіновиробництва. З'явилися популярні стрічки: «Весна на Зарічній вулиці» (1956), «Спрага» (1959), «За двома зайцями» (1961), «Сон» (1964). У 1960-70-х роках виникла унікальна естетика українського поетичного кіно: «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова (1964), «Камінний хрест» Леоніда Осики (1968), «Довге прощання» Кіри Муратової (1971). Внаслідок ідеологічного контролю багато фільмів, як-от «Криниця для спраглих», довгий час залишались на полиці.

У 1970-80-х роках українські кіностудії випускали популярні фільми, зокрема «Д'Артаньян і три мушкетери» (1978), «Місце зустрічі змінити не можна» (1979). У 1990-х роках з'явилися телесеріали, а в 2000-х українські актори почали зніматися в зарубіжному кіно. Богдан Ступка здобув популярність завдяки ролі гетьмана у фільмі «Вогнем і мечем» Єжи Гофмана, згодом зіграв в історичному серіалі «Чорна рада» (2000). Історичні теми відображав режисер Олесь Янчук у фільмах «Голод-33» (1991), «Атентат» (1995), «Залізна сотня» (2004), де показано боротьбу УПА. З приходом молодого покоління кінематографістів, таких як Тарас Томенко, українське кіно отримало міжнародні нагороди. У 2003 році на «Оскар» номінували фільм Олеся Саніна «Мамай» [40, с. 21].

Попри зменшення ідеологічного тиску, сучасне українське кіно поки що не досягло колишнього рівня творчої якості. Сьогодні воно залежить від фінансування і часто має комерційний характер. Проте серед молодих авторів з'являється нове покоління, що прагне творити незалежно від влади і комерційних інтересів.

2.2. Тема війни в українських фільмах

Ставлення до війни на Донбасі, яке відбувалося роками, в Україні інше. І таке ж різне ставлення до фільму Тема цієї війни і людям, які захистили Україну від російського вторгнення в 2020 році в якості експертів, мене запросили приєднатися до Culture Radio, щоб назвати кращий фільм 2010 року. Коли я почав називати фільми "Мрія", "Кіборги", "Позивний Бандерас", "Іловайськ 2014", "Донбас ", "Молодші сервери з категорії" , такі як "Похмурі, хто все знає" та інші. Він каже: «А хтось із них запитує - D'Zidzio? Я посилався на досвід зарубіжних країн - якщо країна воювала одна з одною. Вийшов фільм, в якому трагедія збройного конфлікту була продемонстрована долею кожної людини.

Розважальні продукти ніхто не заперечує. Але неможливо стверджувати, що війни немає. Український народ повинен захищати свою землю зі зброєю в руках - і ми пишаємося тим, що творці фільму не вийшли. Коли 20-хвилинна трансляція закінчилася, ведучий не подякував і не попрощався - мій найкращий фільм їх не надихнув.

За часів уряду Володимира Гройсмана почали активніше фінансуватися кінотеатри. Тому що вона повинна відображати події в Україні не тільки у вигляді репортажів, але і в тому числі художнього вираження. Відтоді почали з'являтися фільми про російсько-українську війну. Деякі історії мають велику аудиторію.

На жаль, не всі приймають цей тип фільму. Хтось називає ці фільми політичними. І навіть пропаганда, яка робить ці поняття вкрай негативними. Причина такого неприйняття не тільки в відсутності патріотизму, але фактично телебачення створило перше покоління епохи Свободи. (За десять років кінопрокат зник), в тому числі Кавеекі, яка вийшла на телебачення з часів Радянського Союзу. В якому звичайні люди перед камерою змагаються дотепно. КВК робить свою справу: з них вирости "95. округ ", який за 19 років зруйнував досить важливу частину суспільства, несвідомо обраний в результаті

демократичних виборів Україна повинна понести серйозні політичні наслідки. Війна на Донбасі не оголошена [13, с. 10].

Добровольці (сотні, сформовані на Майдані) зі столиці рушили на схід, щоб захистити Україну. Російська армія з важкої артилерії розстрілює українських солдатів, цивільні будинки і робить це без покарання. І тільки ракета великої дальності була запущена з «Бука», який в липні 2014 року. Він вдарив малайзійський літак MN17, дещо зупинив масштабну війну і окупацію повстанської України, яку президент РФ Володимир Путін не визнає державою і хоче повернутися в лоно Російської імперії. Відомо, що ЗСУ за часів Януковича скоротилися, тому країна несе втрати, які були особливо важкими в Іловайську (серпень 2014 року), чого не було, коли українська армія потрапила в котел, і російські війська, гарантуючи вихід з кола, застрелили його. Російські війська, які увійшли на територію України з місією "уратування" населення Донбасу "перед фашистською чумою, поводитися агресивно, експлуатуючи небажання і відсутність зброї української армії. Але, незважаючи на ці обставини, це був войовничий дух і воля добровольців і військовослужбовців, які зупинили вторгнення - такі операції, як оборона Савур-мохіль, за його словами, це доводять луганський і донецький аеропорти. Україна зазнала втрат, але солдати воювали. Особливо вразила мужність захисників Донецького аеропорту: «Ми - сьогодні, а завтра - ви» [10, с. 54].

Революція гідності в Україні стала боротьбою за свободу і європейські вибори. Російська пропаганда назвала це переворотом, засудила його як «небезпеку фашизму» і використовувала інструмент примітивної брехні, щоб зробити масштаби цієї «небезпеки» відомими. Іноді я знаходив підтримку деяких іноземних особистостей. Російська влада не хотіла вірити, що свідомі українці не хочуть йти в «братські обійми», наслідуючи стару імперську звичку. Злочини «старшого брата» у ХХ столітті стали для них надто очевидними: війни, Голодомор, репресії. Російські аргументи, що це було не тільки в Україні, а й у всьому СРСР, жодним чином не заспокоювали, а навпаки, викликали бажання захистити свою країну від російської агресії. Революція гідності і

війна змінили багатьох українців, прискорили формування світогляду, переконань і патріотичної свідомості.

Спочатку творці фільму - молоді і старі - розуміли, що революція гідності - це глобальна подія. На Євромайдані були з перших днів зйомки подій, потім запис війни на Донбасі - високо цінується робота документалістів, операторів. По-друге, пережиті події дали великий стимул режисерам художніх фільмів. Цікаво, що перші три художні фільми про війну на Донбасі зняли литовець, кримський татарин і грузини. Це представники національностей, для яких війна в Україні не була іноземною, особливо в інтерв'ю військовому телебаченню (3 січня 2019 року), розповів Заза Буадзе, режисер фільму "Позивний" Бандерас: "Чому мені це було цікаво? Тому що ця війна почалася не в 2014 році, а 27 років тому в Грузії [18, с. 17].

Нарешті, кожен художник робить вибір про те, чим він хоче займатися самостійно, і можна тільки радіти, що Роману Балаяну вдалося знайти гроші на фільм *We Are*. Ми були близькі до його власного сценарію, адже проекти старшого покоління режисерів були відхилені експертною комісією при Національній кінороботі незалежно від якості. Випущено тільки на Кіборга 2017, А в 2019 - фільми молодих новачків Івана Тимченка, Тимура Яценка, Андрія Іванюка, Ці народні патріотичні переконання зарекомендували себе як підготовлені артисти.

Ці події не були проігноровані російськими кінематографістами, але, як і ополчення Олексія Козлова, пішли хибною пропагандою, щоб переломити події російсько-української війни. Ваш фільм «Ракета» про Yiu Yong Camp «Айдар» (Латвійська кінокомпанія «Его Медіа» і ВФС) грудень 2017 року на Московському кінофестивалі «Артдокфест» (Віталій Манський, організатор і режисер) Але показ повної версії фільму зірвали Демократична Республіка тероризм і прихильники ЛНР, а через кілька місяців московський суд покарав режисера фестивалю 100 000 рублів. У нашому кіно ми помітили кілька особливостей, які з'явилися чи не вперше в незалежному українському кіно. По-перше, наші фільми не тільки перетинають кордони як учасники міжнародних

кінофестивалів, а й виходять у міжнародний прокат. В основному це були фотографії подій на Донбасі: кіборг Ахтем Сетабраєв, а пізніше фільм Наріман Алієв Хоум був куплений Китаєм, Францією і Великобританією. Ще один важливий момент у ці плідні кінороки - поява нових письменників: Наталії Ворожбит («Кіборгів», «Поганих доріг») - Він же режисер останнього. , Сергій Дзюба ?? Артемій Кірсанов («Позивний» Бандерас) , Михайло Бриних («Іловайськ 2014») , продовжуючи працювати сценаристом, сценаристом та сценаристом YSergishykloodha [36, с. 14].

Нарешті, з'явилося цікаве явище - українські військові стали актором: колишній розвідник Андре Ремалук, нині співробітник фонду «Повернись живим», знявся у фільмі «Роздуми Атлантиди і Валентина Васяновича»; Командир Тарас Костанчук, який воював за Іловайськ, з'явився на екрані у фільмі Івана Димченка «Іловайськ 2014». Збройні сили України беруть активну участь у зйомках військових драм. На Донбасі було багато фільмів про війну, особливо документальних, і, на жаль, не вдалося охопити всю довжину статті. Ми не будемо розглядати документальні фільми, художні фільми, серіали і дві теми: Донбас Сергія Лозниці і Будинок Нарімана Алієва.

Підсумовуючи, можна сказати, що українські кінематографісти - режисери Ахтем Сеїтаблаєв, Іван Тимченко, Тимур Яценко, Андрій Іванюк і Заза Буадзе, а також кінооператори, художники, актори - у розглянутих фільмах показали клас реалістичного відображення воєнних дій на Донбасі, здобувши визнання наших і зарубіжних глядачів.

2.3. Внесок українських фільмів у мистецтво під час війни

Українське кіно завжди відігравало важливу роль у відображенні національної ідентичності та історичних подій. З початком війни на сході України в 2014 році, значення українських фільмів ще більше зросло. Війна принесла з собою не тільки руйнування та людські втрати, але й стимулювала нову хвилю кінематографічних творів, які прагнуть відобразити реалії війни,

передати емоції та розповісти правду. Кінематограф став не лише засобом художнього вираження, але й потужним інструментом документування подій та впливу на суспільну свідомість. У цих умовах українські фільми стали важливою частиною культурного та соціального життя країни, допомагаючи зберігати історичну пам'ять, підтримувати моральний дух та підвищувати обізнаність про ситуацію в Україні на міжнародному рівні.

Українські режисери та актори, попри складні умови війни, продовжують створювати потужні твори, що знаходять відгук як в Україні, так і за її межами. Вони використовують свої таланти для того, щоб показати мужність, стійкість та відвагу українського народу, а також нагадати про важливість свободи та незалежності. Це дозволяє глибше розуміти події, що відбуваються, та знайти спільну мову з глядачами, які шукають підтримку та натхнення у ці складні часи.

Документальні фільми відіграють ключову роль у збереженні історичної пам'яті та інформуванні суспільства про реальні події на фронті. Наприклад, фільм "Зима у вогні" (2015), режисера Євгена Афінеєвського, став важливим свідченням про Революцію гідності та початок війни на Донбасі. Цей фільм отримав міжнародне визнання та був номінований на премію "Оскар". Він детально показує події Майдану, розкриваючи емоції та мотивації учасників протестів [14, с. 10].

Інші документальні фільми, такі як "Війна за мир" (2018) та "Андрій Лугін: У пошуках істини" (2019), фокусуються на героїчних вчинках солдатів та волонтерів. Вони документують боротьбу за свободу і незалежність, передаючи глядачам емоції та переживання учасників подій. Завдяки цим фільмам глядачі можуть краще зрозуміти контекст та масштаб конфлікту.

Художні фільми дозволяють глибше зрозуміти вплив війни на людські життя, показуючи особисті драми та внутрішні конфлікти героїв. Наприклад, фільм "Кіборги" (2017), режисера Ахтема Сеїтаблаєва, розповідає про захисників Донецького аеропорту, які стали символом мужності та стійкості.

Стрічка демонструє не лише бойові дії, але й моральні дилеми, з якими стикаються бійці.

Фільм "Додому" (2019), режисера Нарімана Алієва, висвітлює тему повернення до мирного життя після війни. Історія про кримськотатарського батька, який втратив сина на війні, показує складні відносини в родині та пошук свого місця у світі. Ці фільми звертаються до універсальних тем, таких як любов, втрата, надія та відвага, роблячи їх зрозумілими для міжнародної аудиторії [10, с. 10].

Анімаційні фільми також відіграють важливу роль у висвітленні тем, пов'язаних з війною. Наприклад, анімаційний фільм "Викрадена принцеса" (2018), режисера Олега Маламужа, використовує алегоричні образи для передачі важливих меседжів про свободу та боротьбу за справедливість. Анімація дозволяє художньо та образно розповідати складні історії, роблячи їх доступними для різних вікових груп.

Анімаційний фільм "Мавка: Лісова пісня" (2022) також зачіпає теми захисту природи та мирного співіснування, що є актуальними під час війни. Через фантастичні образи та чарівну атмосферу ці фільми здатні донести глибокі сенси та моральні уроки, не втрачаючи при цьому своєї розважальної функції.

Фільми, створені під час війни, відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності та патріотизму. Вони допомагають консолідувати суспільство, зміцнювати моральний дух та підтримувати віру в перемогу. Наприклад, фільми, що розповідають про подвиги українських воїнів, надихають людей на підтримку армії та волонтерського руху. Вони також допомагають розуміти, що війна – це не лише конфлікт на полі бою, але й боротьба за цінності, свободу та незалежність.

Фільми, які висвітлюють реалії війни, піднімають важливі питання, які стають темами для обговорення в суспільстві. Вони сприяють формуванню

громадської думки, збереженню історичної пам'яті та зміцненню патріотичних настроїв.

Українські фільми про війну отримують визнання на міжнародних кінофестивалях, що сприяє поширенню інформації про ситуацію в Україні та зміцненню міжнародної підтримки. Наприклад, фільм "Атлантида" (2019) Валентина Васяновича отримав численні нагороди на міжнародних фестивалях, привертаючи увагу до теми війни і її наслідків. Фільм "Погані дороги" (2020) режисера Наталки Ворожбит також здобув міжнародне визнання, зокрема на Венеційському кінофестивалі [14, с. 10].

Ці фільми не лише висвітлюють події, але й представляють українську культуру на світовій арені, показуючи її багатогранність та унікальність. Це сприяє покращенню іміджу України на міжнародній арені та показує, що українське кіно може бути потужним інструментом культурної дипломатії. Міжнародні нагороди та визнання допомагають привернути увагу до проблем України, викликаючи співчуття та підтримку.

РОЗДІЛ 3

ПСИХОЛОГІЧНА СТОРОНА МИСТЕЦТВА. ВЗАЄМОДІЯ ТЕАТРУ ТА КІНО

3.1. Мистецтво та його роль в становленні душевної рівноваги

Мистецтво характеризується не тільки особливостями естетичної діяльності, але і унікальним соціальним явищем в цілому. «Мистецтво» пише Ю. М. Лотман "являє собою фундаментальний новий рівень реальності, який відрізняється від певного збільшення свободи. Свобода була доведена до районів, які насправді її не мають. Це стає незаперечним варіантом... Це дозволяє не тільки заборонене, але й неможливе. Тому мистецтво, пов'язане з реальністю, є областю свободи " [14, с. 41].

Соціальна суть мистецтва полягає в тому, що художній розвиток суспільства залежить від наукового процесу, тобто його розвиток виявляє характерні закономірності, пов'язані з певними періодами розвитку людської культури.

Мистецтво - це «орган», частина культури. Всі твори мистецтва розуміються цілісно в контексті всієї культури. Тому важливий той факт, що вона вплетена в систему культурної функції. Цей процес передбачає поділ поняття «художня культура». Найбільш повне визначення художньої культури характеризується тим, що сукупність художніх цінностей створюється даним суспільством, а також процесом їх створення, поділу і сприйняття, розвитком суспільства і окремих індивідів. Художня культура включає як художню діяльність суспільства, так і його результати, а також соціальну комунікацію, різні людські відносини, пов'язані з художньою діяльністю суспільства [28, с. 10].

Людина - це також предмет і мета художньої культури, яку люди створюють і при цьому формують своєрідну особистість. Художня культура

включає результати творчої діяльності (культурно-спогади-матеріальні і духовні) і діяльності життя людей. Ця книга охоплює ступінь розвитку і методологію розвитку здібностей, талантів і потреб соціального суб'єкта в усіх формах художньої діяльності, ступінь готовності до цієї діяльності ‘

Зміст художньої культури містить різні елементи, які роблять її соціальною організацією. Його можна розділити умовно фінансово і функціонально. В їх основі лежать істотні елементи художньої культури. Вони включають цінності, норми та інститути.

Цінності художньої культури - це перш за все твори мистецтва. Багато творів мистецтва існують лише в одній діяльності, де художньою цінністю виступає і процес діяльності художника. Це мистецтво - і виконавське мистецтво, і художня імпровізація. Однак цінності художньої культури зводяться не тільки до творів мистецтва (навіть у разі відтворення і відтворення). Вони також включають наукові та популярні роботи з теорії та історії мистецтва, критичні роботи [27, с. 10].

Норми художньої культури поділяються на загальні закони мистецтва, що регулюють процес художньої творчості; естетичні принципи і норми, які створюються певним методом мистецтва ‘ естетичні норми і принципи, які залежать від конкретного художнього напрямку, до якого належить художник.

Стандарти художньої культури не тільки визначають діяльність художника, але і впливають на формування смаку публіки. Єдність цих стандартів в рамках певної художньої культури забезпечує взаєморозуміння між художником і аудиторією, визначає вимоги до художника. Стандарти художньої культури характеризуються відносною силою духу і консерватизмом. При цьому Гегель зазначив, що кожен великий художник якимось чином порушує усталені канони і стандарти і творчо їх пробуджує.

На думку Гегеля, це оригінальність великих майстрів, які створюють нові напрямки і школи. Тому можуть виникнути певні суперечності між усталеними

моделями, стереотипами художнього смаку та критики з боку громадськості та новими художніми нормами. У цьому контексті варто згадати, наприклад, труднощі, пов'язані з процесом становлення французького імпресіонізму на початку XIX - XX століть [16, с. 41].

система установ, які, по-перше, забезпечують виробництво цінностей художньої культури і, по-друге, зберігають і поширюють їх; по-третє, споживання художньої культури та організація масової художньої пропаганди; Художня освіта та художня підготовка повинні сприяти мистецькому спілкуванню. Процес художньої комунікації створюється злагодженими діями функціональних елементів художньої культури.

До них належать автори художніх творів, процес художньої творчості та її результати, споживачі художніх виробів. Рівень художньої культури не вимірюється тільки частотою відвідування художніх установ, кількістю прочитаних книг або часом перебування на телеекрані. Найважливіший вимір - це досконале знання художньої інформації в роботі.

Функціонування художньої культури — живий, динамічний процес. Усі її елементи взаємоперетинаються, впливають один на одного і зумовлюються розвитком художньої культури. Системне, визначене функціонування всіх елементів художньої культури забезпечує унікальність її місця у духовному житті суспільства. Ця унікальність, з іншого боку, детермінована своєрідністю соціальних функцій, що виконуються художньою культурою та її сутністю — мистецтвом [17, с. 64].

3.2. Мистецькі проєкти під час війни

Мистецькі проєкти під час війни набули вагомого значення для підтримки морального духу, збереження культурної спадщини та висвітлення реалій конфлікту. Вони стали потужними інструментами для вираження емоцій,

документування подій і консолідації суспільства. У 2023 році українська література зазнала важливих змін, і, за даними Forbes Ukraine, інтерес до українських книг значно зріс як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку [Forbes Ukraine].

Сергій Жадан, Макс Кідрук та Ілларіон Павлюк стали найпопулярнішими авторами року, а українська класика, включаючи твори Івана Багряного, Валер'яна Підмогильного та Володимира Винниченка, набула нового життя. За даними Forbes Ukraine, попит на книги Багряного зріс у 12 разів, на твори Підмогильного — удесятеро, а на Винниченка — в дев'ять разів [Forbes Ukraine].

На світовій арені бестселерами стали твори Агати Крісті, популярність яких зросла у вісім разів порівняно з 2021 роком. Також зріс інтерес до книг Стівена Кінга, попит на які збільшився втричі, а антиутопії Джорджа Орвелла стали вчетверо популярнішими. Варто зазначити, що Стівен Кінг, один з перших західних авторів, які підтримали Україну після початку війни, привернув увагу до своїх творів і серед української аудиторії [Forbes Ukraine].

Сучасна українська література знайшла нових прихильників як в Україні, так і за кордоном. Такі автори, як Андрій Курков, Сергій Жадан та Оксана Забужко, стали впливовими фігурами на міжнародній літературній сцені. Наприклад, роман Куркова «Сірі бджоли» отримав престижні американські нагороди, включаючи Foreword INDIES у категорії «Book of the Year». Сергій Жадан, який служить у Національній гвардії України, продовжує радувати читачів творами, як-от «Депеш Мод», «Ворошиловград» і «Антена», що популярні у Чехії, Хорватії, Іспанії та Швеції [40, с. 21].

Літературні фестивалі 2023 року, такі як Книжковий Арсенал у Києві, сприяли популяризації української літератури в Україні та за її межами.

Українських авторів представили на міжнародних платформах, зокрема на Франкфуртському книжковому ярмарку, де було презентовано понад 500 українських книжок, а також на Літературному фестивалі в Лондоні та ярмарках у Варшаві та Лісабоні [19].

Водночас культурний сектор України перебуває у складному становищі. За словами Олександри Коваль, директорки Українського інституту книги, з 560 видавництв активними залишаються лише 250, а кількість книгарень зменшилася з 200 до 130. В Україні функціонує одна книгарня на 200 тисяч осіб, тоді як у Європі — на 20 тисяч, що підкреслює потребу у підтримці культурної інфраструктури [Forbes Ukraine].

Український театр відроджується, стаючи епіцентром збереження національної спадщини. Вистави, такі як «Конотопська відьма», «Шафа» та «Гуцулка Ксеня», приваблюють глядачів, перетворюючи кожен перегляд на визначну подію. Наприклад, «Конотопська відьма» здобула міжнародне визнання і стала символом стійкості під час війни, згадуючись навіть на Саміті миру у Швейцарії [19].

Балет «Шафа», створений Оленою Коляденко і Freedom Ballet, досліджує свободу і емоційну щирість. А мюзикл «Гуцулка Ксеня» під керівництвом Ростислава Держипільського здобув популярність завдяки сучасному підходу до класики, 100 аншлагам і використанню лазерного шоу [11]. Театр також відзначився такими виставами, як реп-мюзикл «Ти Романтика», «Білка, яка прожила 100 років», а також «Для домашнього вогнища» [18].

На музичній сцені України нові гурти, такі як «Щука-Риба» та Latexfauna, здобули популярність завдяки експериментальному підходу. Гурт Latexfauna створив оригінальний стиль, поєднавши чилвейв з українською мовою та суржиком, а треки, як-от «Ajahuaska» і «Lime», популярні серед молоді [11].

Український кінематограф теж переживає розквіт. Серед знакових фільмів: «Поводир», «Пропала грамота», «Тіні забутих предків», «Кіборги», «Мої думки тихі» і «Плем'я». Анімаційний фільм «Мавка. Лісова пісня» переніс глядачів у світ української міфології, здобувши найкасовіший статус серед українських фільмів і був показаний у 140 країнах [10].

Документальний фільм «20 днів у Маріуполі» став свідченням трагедії та героїзму жителів Маріуполя під час війни, здобувши нагороду BAFTA і «Оскар» за найкращий повнометражний документальний фільм 2024 року [4].

3.3. Адаптація театральних творів у кіно

Адаптація театральних робіт у кіно - складний процес, що дозволяє перенести багатогранність і глибину сценічної роботи на великий екран. Це явище має давню історію і є важливим фактором розвитку кіномистецтва. Унікальний контекст українського кіно, багата культурна спадщина і специфіка країни роблять процес адаптації ще більш цікавим.

Однією з ключових особливостей цієї адаптації є перетворення обмеженого простору сцени в нескінченні можливості кіноекрану. У театрі глядачі обмежені єдиним кутом, але в кіно режисер може використовувати різні ракурси зйомки, крупним планом, монтажу і спецефектів, що дозволяє створювати більш детальні і різноманітні образи. Це дозволяє створити новий рівень сприйняття і збільшити емоційний вплив оригінальної роботи.

Переклад театрального діалогу у кінематографічний сценарій може вимагати скорочення та адаптації, щоб зберегти ритм і динаміку. Театральні діалоги часто є більш розгорнутими, що може виглядати надмірно на екрані.

Театр часто використовує символічні декорації, тоді як кіно дозволяє створювати більш реалістичні сцени. Це вимагає ретельної роботи зі створенням декорацій та використанням спецефектів, що дозволяє глибше зануритися у світ твору. У театрі акторська гра може бути більш експресивною, адже актори повинні бути видимими та зрозумілими для глядачів у задніх рядах. У кіно актори мають можливість використовувати більш тонкі та нюансовані засоби виразності завдяки крупним планам. [14, с. 48].

"Украдене щастя" (1984) - це кіноадаптація однойменної п'єси Івана Франка, режисера Юрія Іллєнка. Фільм зберіг дух оригінальної п'єси, додавши візуальну глибину та деталізацію. Візуальні ефекти та кінематографія допомогли створити атмосферу, що підсилює емоційний вплив твору. Сцени природи та побуту значно підсилюють драматизм історії.

"Тарас Бульба" (2009) - ця епічна драма заснована на повісті Миколи Гоголя та театральних постановках, присвячених цьому твору. Режисер Володимир Бортко використав масштабні батальні сцени та реалістичні декорації, щоб передати дух епохи та героїчні моменти. Завдяки цьому фільм отримав велику популярність і став класикою українського кіно.

"Наталка Полтавка" (1978) - адаптація класичної української п'єси Івана Котляревського у фільм, режисер Тимофій Левчук. Фільм зберігає національний колорит та музичний супровід, який є важливою частиною оригінального твору. Використання кінематографічних прийомів допомогло посилити драматичний ефект та розширити аудиторію.

Переваги адаптацій:

- **Збереження культурної спадщини.** Адаптація дозволяє зберегти та популяризувати класичні твори для нових поколінь, що допомагає зберегти національну культурну спадщину.

- **Розширення аудиторії.** Фільми мають ширшу аудиторію порівняно з театральними постановками, що дозволяє донести важливі культурні твори до більшої кількості людей.
- **Технічні можливості.** Кіно дозволяє використовувати сучасні технічні засоби, які роблять адаптацію більш видовищною та емоційно насиченою.

Адаптація театральних творів у кіно є важливим процесом, що вимагає майстерності та творчого підходу. Вона дозволяє розширити горизонти театру, використовуючи можливості кінематографа, і дарує глядачам нові способи занурення у відомі та улюблені історії.

Це важливий процес, що сприяє збереженню та популяризації театального мистецтва у нових формах, зокрема в українському контексті, де багатий культурний спадок отримує нове життя на великому екрані. Українські приклади адаптацій демонструють, що національні твори можуть знайти нові виразні форми і досягти успіху на міжнародній арені [24, с. 54].

3.4. Міжнародна діяльність театру та кіно як засіб формування національної ідентичності

Театр і кіно відіграють значну роль у формуванні національної ідентичності, оскільки вони здатні відображати культурні, історичні та соціальні аспекти життя країни. Через мистецькі форми ці два види мистецтва мають потужний вплив на формування самосвідомості нації та її місця у світовій культурі. Міжнародна діяльність театрів і кінематографу значно посилює цей вплив, дозволяючи показувати національні особливості на глобальному рівні та сприяючи взаєморозумінню між різними культурами.

Українські театри на міжнародних фестивалях:

Київський академічний театр драми та комедії регулярно бере участь у міжнародних фестивалях, таких як Edinburgh Festival Fringe, представляючи українську драматургію та культурні традиції. Це сприяє поширенню знань про українське мистецтво та зміцненню національної ідентичності.

Львівський театр імені Леся Курбаса також активно гастролює за кордоном, представляючи сучасні українські постановки та класику. Їхні виступи на європейських фестивалях, таких як Avignon Festival, привертають увагу до української культури.

Міжнародні співпраці та копродукції: Спільні проєкти з іноземними митцями: Національний академічний театр опери та балету України імені Тараса Шевченка співпрацював з міжнародними режисерами та композиторами для створення оперних постановок, що поєднують українську та світову культуру. Наприклад, спільна постановка опери "Богдан Хмельницький" з італійськими митцями дозволила представити українську історію на світовій сцені. Львівський театр ляльок співпрацював з польськими колегами у створенні інтернаціональних вистав для дітей, що сприяє культурному обміну та взаєморозумінню між народами.

Образотворче мистецтво та театральні інсталяції: Культурні інсталяції як засіб діалогу: Театральні інсталяції, такі як "Відродження" у Києві, створені у співпраці з міжнародними художниками, показують зв'язок між українською культурою та світовими тенденціями. Такі проєкти сприяють кращому розумінню української національної ідентичності через мистецтво..

Фільми, що беруть участь у міжнародних кінофестивалях, таких як Каннський, Берлінський, Венеційський кінофестивалі, часто привертають увагу

до національних питань та культурних особливостей. Наприклад, українські фільми, такі як "Зима у вогні" (2015) та "Атлантида" (2019), отримали визнання на світовій арені, що сприяє підвищенню обізнаності про українську культуру та історію [38, с. 41].

Міжнародні співпраці та копродукції: Українські кінематографісти активно співпрацюють з іноземними студіями та режисерами, створюючи спільні проєкти. Це дозволяє поєднувати різні культурні перспективи та підходи до кіномистецтва. Наприклад, спільні кіно проєкти з європейськими студіями допомагають вивести українські фільми на міжнародний ринок і підвищити їхню конкурентоспроможність.

Кіно використовується як інструмент культурної дипломатії, сприяючи зміцненню міжнародних відносин та розширенню культурного впливу країни. Наприклад, проведення українських кінофестивалів за кордоном або участь у міжнародних кінофорумах дозволяє донести культурні цінності до широкої аудиторії [19, с. 22].

"Толока" (2020) режисера Михайла Ілленка є прикладом українсько-польської копродукції, що розповідає про історичні події та відображає багатокультурність українських земель.

"Гуцулка Ксеня" (2019) - фільм, створений у співпраці з японськими митцями, що поєднує українські та східні культурні елементи, підсилюючи міжнародний діалог

Документальні фільми є потужним засобом висвітлення історичних подій та соціальних проблем, що впливають на формування національної ідентичності. Вони допомагають розповісти світові про важливі події та

виклики, з якими стикається нація, і сприяють зміцненню національної самосвідомості.

Міжнародна діяльність театрів і кінематографу є важливим засобом формування національної ідентичності. Вона дозволяє популяризувати національні культурні особливості, історію та традиції, сприяючи взаєморозумінню між різними культурами. Через участь у міжнародних фестивалях, співпрацю з іноземними партнерами та створення спільних проєктів театри і кіно стають важливими інструментами культурної дипломатії, підвищуючи обізнаність про національну культуру та зміцнюючи її позиції на світовій арені. Таким чином, мистецтво відіграє ключову роль у формуванні та підтримці національної ідентичності, допомагаючи зберігати культурну спадщину та створювати позитивний імідж країни у світі [31, с. 45].

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вдалося досягти поставленої мети та виконати всі завдання, що дозволило сформулювати низку важливих наукових і практичних висновків. Одним із головних висновків є підтвердження того, що театр в умовах війни набуває нового значення для суспільства, стаючи не лише джерелом культурного відпочинку, а й важливим засобом соціальної підтримки, засобом збереження національної ідентичності та місцем, де аудиторія може знайти емоційну розраду в часи кризових викликів. Сучасний український театр перетворився на платформу, що відповідає суспільним потребам у виняткових умовах війни та активно сприяє єднанню нації. Він надає суспільству унікальні можливості для осмислення подій, що відбуваються в країні, і, крім того, допомагає зберегти важливі культурні аспекти національного життя навіть у несприятливих умовах, пов'язаних із воєнним конфліктом.

Зокрема, у процесі дослідження було з'ясовано, що український театр має важливу соціальну функцію, яка полягає у підтримці морального духу нації та об'єднанні суспільства навколо спільних цінностей. Театральні постановки, створені під час війни, не лише є засобом культурного вираження, а й допомагають зберігати почуття національної гордості й ідентичності, що є критично важливим у воєнних умовах. Деякі вистави, як-от «Конотопська відьма», стали символами спротиву і національної стійкості, які згуртовують суспільство і надають йому моральної підтримки у часи потрясінь. Дослідження довело, що театр стає важливим майданчиком для осмислення національних і культурних цінностей, який підсилює відчуття національної єдності в критичні моменти історії. Такий вплив українського театру на

суспільство важко переоцінити, адже він сприяє культурному відродженню, зберігаючи національну спадщину в умовах постійних загроз.

Іншим важливим аспектом, що був розглянутий у ході дослідження, є поява нових театральних жанрів і напрямків, які розвинулися під впливом сучасних воєнних подій. Зокрема, можна виділити жанр «воєнного театру» та театр переселенців. Обидва ці напрямки мають суттєве значення для українського мистецтва та культури, адже вони надають нові можливості для вираження досвіду, емоцій і почуттів, пов'язаних із війною. «Воєнний театр» як самостійний жанр передбачає постановки, що безпосередньо стосуються теми війни, включаючи її трагедії, виклики та наслідки для українського народу. Такі вистави є способом збереження пам'яті про події, що змінили країну, і допомагають передати наступним поколінням емоційний і культурний досвід українців у період війни. Театр переселенців, що виник як піджанр «воєнного театру», є особливо важливим як засіб психологічної підтримки для людей, які зазнали впливу війни та змушені були покинути свої домівки. Він створює умови для терапевтичного впливу, дозволяючи глядачам, які пережили подібний досвід, проживати емоції на сцені та отримувати психологічну підтримку.

Крім того, театр під час війни не тільки відображає реалії конфлікту, а й активно впливає на формування суспільної свідомості та національних наративів, що є важливими для зміцнення колективної пам'яті про події та явища, які формують майбутнє країни. Багато постановок звертаються до історичних тем і подій, які стали визначальними для сучасного суспільства. Це сприяє збереженню пам'яті про важливі історичні події, формуванню національної гордості та єдності. Зокрема, такі вистави допомагають глядачам глибше розуміти свою роль в історії та значення подій, що відбуваються, що в свою чергу сприяє підтримці національної єдності та стійкості в умовах зовнішніх загроз. Такий вплив театру є надзвичайно важливим для сучасного

суспільства, оскільки він надає можливість не тільки оцінити минуле, але й осмислити його значення в умовах теперішнього.

Театр виконує надзвичайно важливу роль у збереженні культурної спадщини та національних традицій, що є необхідним для підтримки культурної ідентичності нації в умовах війни. У дослідженні було показано, що сучасні постановки все частіше звертаються до української класики, адаптуючи її до сучасних умов, зокрема через інноваційні постановки. Такі вистави, як «Шафа», «Гуцулка Ксеня» та інші, дозволяють аудиторії зануритися в атмосферу національних традицій, а нові методи постановки та інтерпретації дають можливість глибше сприйняти українську культуру та національні цінності. Такий підхід сприяє збереженню культурної ідентичності навіть у кризові періоди та є важливим інструментом для передачі національних цінностей майбутнім поколінням. Сучасні театральні постановки перетворюються на засіб передачі культурної спадщини, що в умовах війни набуває особливо важливого значення.

Театр також виконує роль своєрідного соціального терапевтичного інструменту, що дозволяє глядачам, які переживають емоційне напруження в умовах війни, знайти певне полегшення. Дослідження довело, що театр у воєнний час надає можливість глядачам прожити свої емоції на сцені, отримуючи тим самим психологічну підтримку. Вистави, що відображають реалії війни, стають своєрідними терапевтичними сесіями, де аудиторія може вільно відчувати та осмислити те, що відбувається в суспільстві, і знайти в цьому процесі емоційну підтримку. Такі вистави, як «Ти Романтика» та «Білка, яка прожила 100 років», допомагають глядачам не лише краще зрозуміти реалії війни, а й знайти підтримку в цій непростій ситуації.

Насамкінець, отримані результати дослідження дозволили розробити практичні рекомендації для подальшого розвитку театрального мистецтва в

умовах воєнного конфлікту. Зокрема, було запропоновано посилити підтримку театральних колективів, які адаптуються до сучасних викликів, а також розширити їхню присутність на міжнародних культурних платформах, що сприятиме культурній інтеграції українського театру в світовий контекст. Такий підхід дозволить українському театру не лише зберегти свою унікальну національну ідентичність, а й розширити можливості культурного діалогу з іншими країнами.

Загалом, результати дослідження показують, що український театр, попри всі труднощі, пов'язані з умовами війни, залишається важливим і впливовим засобом збереження культурної ідентичності та національної єдності. Він реагує на актуальні потреби суспільства в кризових умовах і відіграє вирішальну роль у духовному відродженні нації, зберігаючи національні цінності та формуючи відчуття єдності в суспільстві.

Театр, що існує на перетині мистецтва та соціальної підтримки, довів свою здатність не тільки підтримувати, а й відроджувати націю в часи викликів і випробувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алфьоров А. М., Алфьорова З. І. Аудіовізуальна сфера та креативні індустрії: морфологічні трансформації в першій чверті ХХІ ст. *Культура України*. 2022. Вип. 77. С. 7–18.
2. Безручко О. В. Аудіовізуальне мистецтво та педагогіка екранних мистецтв України у працях та документах ХХ–ХХІ ст. *Аудіовізуальне мистецтво і виробництво: досвід, проблеми та перспективи: колект. монографія*. Київ, 2016. Т. 1. С. 23–64.
3. Берест Б. *Історія українського кіно* / Б. Берест. – Нью-Йорк, 1962. – 211 с.
4. Брюховецька Л. І. *Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.* Київ, Логос, 2011. 391 с.
5. Веселовська, Г. (2022). Український театр у часі війни. *Український тиждень*. 16 листопада (2022). URL: <https://tyzhden.ua/ukrainskyj-teatr-u-chasi-vijny/> (дата звернення 24.10.2024)
6. Вергеліс, О. (2022). Вистава під час повітряних тривог. *Дзеркало тижня*. 17 липня (2022). URL: <https://zn.ua/ukr/ART/vistava-pid-chas-povitrjanikh-trivoh.html> (дата звернення 24.10.2024)
7. Воронік Д. Конструювання образу героя в українському кіно періоду незалежності. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. Вип. 34. С. 71–78.
8. Гуцал С. А. Публічна дипломатія та стратегічні комунікації: визначення концептуальних основ. *Міжнародні відносини Серія «Політичні науки»*. Київ, 2015. № 9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article (дата звернення 24.10.2024)

9. Десятник Г.О. «Українське кіномистецтво»; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики, Каф. кіно- і телемистецтва. Вид. 2-ге, допов. Київ: Ін-т журналістики КНУ, 2019. 149 с. Бібліогр.: с. 148—149
10. «Дивись українське – твори своє майбутнє!» готується до прем'єри перших 10 фільмів [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://detector.media/withoutsection/article/131073/2017-10-19-divisukrainske-tvori-svoe-maibutne-gotuetsya-do-premeri-pershikh-10-filmiv/> (у електронний ресурсах пишеть (дата звернення: 18.10.2024)
11. Єпик Л. Українське героїчне кіно XXI століття: патріотичний і культурологічний виміри. Global science and education in the modern realities 2020 : матеріали Конференції. 2020. Вип. 1. С. 458–460.
12. Житомирський соціально-інтерактивний «Театр життя». URL: <http://ztnews.org.ua/index.php?newsid> (дата звернення: 24.10.2024).
13. Іудова-Романова Катерина. Режисерські інновації у використанні засобів і технологій у сценічному мистецтві/ Вісник Київського національного університету культури і мистецтв Серія Сценічне мистецтво 2(1):52-72 June 2019 DOI: 10.31866/2616-759x.2.1.2019.170749
14. Кацуба М. Художнє кіно як засіб формування масової політичної свідомості. Політичний менеджмент. 2013. № № 1–2. С. 136–144.
15. Ковтуненко В. І. Український театр у період сучасних суспільних трансформацій : автореф. дис. ... канд. наук з мистецтв. : 17.00.01. Київ, 2002. 185 с.

16. Косаківська Л. «Василь Авраменко – Іван Кавалерідзе: «кінодуель» через океан»; URL: https://ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=124 (дата звернення: 24.10.2024).
17. Котенок, В. (2022). Український театр під час війни: 24 лютого – 24 квітня. КіноТеатр. 1 вересня 2022. No 4. URL: <https://ktm.ukma.edu.ua/index.php/ktm/article/view/223?articlesBySameAuthorPage=2#articles> (дата звернення: 24.10.2024).
18. Коткова Л. І. Темпоральні аспекти поетики збірки Сергія Жадана «Антенa» (на основі українського й польського видань). Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку. Львів–Торунь: Liha-Pres, 2022. С. 42-46. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-10> (дата звернення: 24.10.2024).
19. Крохмальний Р., Крохмальна С. Про деякі концепти сучасного театрального мистецтва. The VIII International Science Conference «Science and practice, actual problems, innovations». Amsterdam: International Science Group, 2021. Р. 49-52. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14027/1/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2.pdf#page=50> (дата звернення: 24.10.2024).
20. Кулик Т. Сучасне українське кіно: інструкція з користування. URL: <https://cutt.ly/ggBswig> (дата звернення: 21.10.2024).
21. Курбас, Л. (1988). Березіль. Із творчої спадщини. Київ: Дніпро

22. Курбас Л. Декілька слів про так звану систему сфер громадянина Куніна // Курбас Л. Філософія театру / Упоряд. М. Лавінський. Київ: Основи, 2001. С. 586–589 .
23. Лесь Курбас. Філософія театру / автор-порядник Л. Лабинський. Київ, 2001.
24. Мончук О. Олександр Денисенко: Не знімати фільми, які б підносили українську національну свідомість, – це все одно, що не давати нашим воякам набої. URL: <https://cutt.ly/tgBsC45> (дата звернення: 21.10.2024).
25. Наконечна О. В. Зміна призначення театру як соціального феномену в руслі ознак часу. Аркадія. 2004. № 4. С. 19–21.
26. Національний центр театрального мистецтва ім. Л.Курбаса. Новини. Актуальна драматургія. На часі. URL: <http://kurbas.org.ua/news/aktualna-dramaturgiya-na-chasi/aktualna-dramaturgiya-na-chasi.html?fbclid=IwAR3F6HTpRtcjtmZX95Q6AFpM8e7-GOZya9JlzjRlcd6RrsPL7UGa2DcrpMw> (дата звернення: 21.10.2024).
27. Нищук Є. Жанрові модифікації моновистави в соціокультурному дискурсі російсько-української війни в 2022 році. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. №55. С. 97-102. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-2-15> (дата звернення: 21.10.2024).
28. Одеський міжнародний кінофестиваль. Офіційний сайт. URL: <https://oiff.com.ua/>
29. Підгора-Гвяздовський Я. Наталя Ворожбит, сценаристка «Кіборгів»: «У нас у кожній частині України йде своя війна». detector.media. 2017. URL:

- <https://detector.media/community/article/132160/2017-11-21-natalya-vorozhbyt-stsenarystka-kiborgiv-u-nasu-kozhniy-chastyni-ukrainy-yde-svoya-viyna/> (дата звернення: 23.10.2024).
30. Повне академічне зібрання творів: у 14 томах. Том 13. Листи. 1902–1906 / ред. Ю. Громик; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент. В. Прокіп (Савчук), В. Агеєва. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 616 с., 8 с. іл.
31. Погонєць І. «Переосмислення та відмова від російської культури: погляд сьогодення»; вісник студентського наукового товариства ДонНУ ім. Василя Стуса, том 1, № 15, 2023
32. Процес триває: Давид Петросян про нову виставу в Театрі на Подолі. URL: <https://suspilne.media/culture/670080-proces-trivae-david-petrosan-pro-novu-vi-stavu-v-teatri-na-podoli/> (дата звернення: 21.10.2024)
33. Роль театрального мистецтва у часі війни. Збруч, 2023. URL: <https://zbruc.eu/node/115133> (дата звернення: 21.10.2024)
34. Росляк Р. «Міжнародна політика Всеукраїнського фотокіноуправління: спроби кінопродукції». Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2012. № 3. С. 235 – 239
35. Самойленко Г. В. Театри і актори Північного Лівобережжя України. Ніжин, 2010. 128с.
36. Смілянець М. Центр мистецтв «Новий український театр» – один з перших незалежних театрів Києва. URL: <https://teatrarium.com/noviy-ukraine-teatr/> (дата звернення: 25.10.2024).

37. Стрілецька І. І. Тривожність як індивідуальна властивість особистості (теоретичний аспект). Науковий часопис університету. 2015. Вип 1(46).
38. Струтинський, Б. (2022). Український театр має сильний характер, люди творять під кулями. Українське радіо. Час інтерв'ю. 3 жовтня 2022. URL: <http://ukr.radio/news.html?newsID=99712> (дата звернення: 21.10.2024).
39. Тишкевич М. «Сергій Параджанов- майстер і господар храму кіно» URL: <https://uain.press/blogs/1148035-1148035> (дата звернення: 21.10.2024).
40. Українська кіноакадемія. Офіційний сайт. URL: <https://uafilmacademy.org/>
41. Чотири жінки: про виставу "Зелені коридори" за однойменною п'єсою Наталки Ворожбит. URL: [https://suspilne.media/culture/522903-cotiri-zinki-pro-vistavu-zeleni-kori dori-za-odnojmennou-pesou-natalki-vorozbit/](https://suspilne.media/culture/522903-cotiri-zinki-pro-vistavu-zeleni-kori-dori-za-odnojmennou-pesou-natalki-vorozbit/) (дата звернення: 21.10.2024)
42. Harbuziuk, M. (2022). Theatre as a Humanitarian Mission: Ukraine`s Experience 2022. Critical Stages/Scènes critiques. June, 2022. No 25. URL: <https://www.critical-stages.org/25/theatre-as-a-%CE%B7humanitarian-mission-ukraines-experience-2022/> (дата звернення: 21.10.2024).